

Val av Europas kulturhuvudstad 2026 i Finland

*Expertjuryns rapport
Urvalsfasen*

Virtuellt möte

Juni 2021

EUROPEISKA KOMMISSIONEN

Generaldirektoratet för utbildning, ungdom, idrott och kultur
Direktorat D – Kultur och kreativitet
Enhet D2 – Kreativa Europa

E-post: eac-unite-D2@ec.europa.eu

*Europeiska kommissionen
B-1049 Bryssel*

© Europeiska unionen, 2021

Återanvändning är tillåten förutsatt att källan anges.

Återanvändningspolicy för Europeiska kommissionens dokument regleras av beslut 2011/833/EU (EUT L 330, 14.12.2011, s. 39).

Tillstånd för användning eller återgivning av bilder och annat material som inte omfattas av EU:s upphovsrätt ska sökas direkt av upphovsrättsinnehavaren.

Val av Europas kulturhuvudstad 2026 i Finland

Expertjuryns rapport

Urvalsfasen

Redigerad av Alin-Adrian Nica, Beatriz Garcia, Dessislava Gavrilova (ordförande), Jelle Burggraaff, Jorge Cerveira Pinto (rapportör), Kai Amberla, Paulina Florjanowicz, Pierre Sauvageot, Riitta Vanhatalo

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	4
Inledning.....	5
Preliminärt urval.....	5
Juryns sammanträde.....	6
Nationell bakgrund	6
Bedömning av kandidatstäderna.....	6
I Uleåborg	7
1. Bidrag till den långsiktiga strategin.....	7
2. Kulturellt och konstnärligt innehåll	8
3. Den europeiska dimensionen	9
4. Räckvidd	9
5. Ledning.....	10
6. Förmåga att leverera	11
Slutsats	11
II Nyslott.....	12
1. Bidrag till den långsiktiga strategin.....	12
2. Kulturellt och konstnärligt innehåll	13
3. Den europeiska dimensionen	13
4. Räckvidd	14
5. Ledning.....	15
6. Förmåga att leverera	16
Slutsats	16
III Tammerfors	17
1. Bidrag till den långsiktiga strategin.....	17
2. Kulturellt och konstnärligt innehåll	18
3. Den europeiska dimensionen	19
4. Räckvidd	19
5. Ledning.....	20
6. Förmåga att leverera	21
Slutsats	21
Juryns beslut	21
En europeisk kulturhuvudstads rykte	22
Övervakningsfasen	23
Juryns rekommendationer	23

Inledning

Det här är expertjuryns ("juryn") rapport från urvalsfasen av tävlingen om titeln Europeisk kulturhuvudstad 2026 i Finland. Tävlingen är ett EU-initiativ från 1985.

Det finska undervisnings- och kulturministeriet ("ministeriet") utgör förvaltande myndighet (den "förvaltande myndigheten") för tävlingen, som regleras genom Europaparlamentets och rådets beslut nr 445/2014/EU av den 16 april 2014 ("beslutet")¹ och genom reglerna för tävlingen i dokumentet "Rules of procedure – Competition for the European Capital of Culture 2026 in Finland" ("reglerna"), vilka antogs av ministeriet och publicerades på dess webbplats.²

En jury bestående av oberoende experter upprättades för urvalsprocessen, i enlighet med artikel 2 i reglerna. Två av juryns medlemmar utsågs av ministeriet. Övriga medlemmar utsågs av unionens institutioner och organ (EU-parlamentet, rådet, kommissionen och regionkommittén.)

Tävlingen består av ett första, preliminärt urval och ett andra, slutligt urval.

Preliminärt urval

Den förvaltande myndigheten inbjöd till ansökningar 1 april 2019. Vid slutet av ansökningsperioden den 5 maj 2020 hade tre ansökningar kommit in från följande tre städer: Uleåborg, Nyslott och Tammerfors.

Juryn sammanträdde 23–24 juni 2020 för att göra ett preliminärt urval. Rekommendationen som juryn gav var att alla tre städer skulle gå vidare till den andra och avgörande urvalsomgången. Juryns rapport har publicerats på kommissionens webbplats.³

Ministeriet godkände juryns rekommendationer och inbjöd de tre städerna att skicka uppdaterade ansökningar senast 23 april 2021.

Alla städerna skickade in sina uppdaterade ansökningar inom ansökningstiden.

En delegation bestående av fem jurymedlemmar besökte kandidatstäderna 26–28 maj 2021. De hade sällskap av observatörer från den förvaltande myndigheten och Europeiska kommissionen. Delegationen avlade rapport till resten av juryn på urvalssammanträdet.

¹ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.132.01.0001.01.ENG

²

https://minedu.fi/documents/1410845/12954142/en_Rules+of+Procedure.pdf/f9e9ade0-8731-5c3c-82d1-3a1581dd4ef4/en_Rules+of+Procedure.pdf

³ <https://ec.europa.eu/culture/sites/default/files/ecoc-2026-finland-preselection-report.pdf>

Juryns sammanträde

Juryen sammanträdde online 31 maj och 1 juni 2021. Representanter från den förvaltande myndigheten och Europeiska kommissionen deltog i sammanträdet som observatörer. Observatörerna deltog inte i juryns överläggningar eller beslut. Alla jurymedlemmar undertecknade en förklaring om avsaknad av intressekonflikt och en sekretessförsäkran. Juryen valde Dessislava Gavrilova till ordförande och utsåg Riitta Vanhatalo till vice ordförande.

Under urvalssammanträdet 31 maj och 1 juni presenterade var och en av städerna sin kandidatur (på 45 minuter) och svarade på juryns frågor (under 90 minuter).

Juryns ordförande meddelade juryns rekommendation online, på en presskonferens efter sammanträdet den 2 juni i närvaro av Finlands forsknings- och kulturminister Antti Kurvinen, samt den tillförordnade chefen för Europeiska kommissionens representationskontor i Finland, Maria Kokkonen.

Nationell bakgrund

År 2026 kommer att vara den tredje gången en finsk stad är europeisk kulturhuvudstad, efter Helsingfors 2000 och Åbo 2011. Kriterierna för att vara europeisk kulturhuvudstad har i väsentlig utsträckning ändrats sedan dess. De kräver numera en djupare och bredare syn på kulturens roll i stadens och Europas utveckling. Ett specifikt nytt krav är att staden nu måste ha en formell kulturstrategi, i vilken projektet Europas kulturhuvudstad ingår. På så sätt blir evenemanget Europas kulturhuvudstad en del i stadens utveckling snarare än en engångsföreteelse. Därför understryks vikten av ett hållbart utfall. Valet av Europas kulturhuvudstad baseras på det specifika program för kulturhuvudstadsåret som framställs i ansökan, och inte på stadens befintliga kulturella utbud.

Juryen ansåg att de slutliga ansökningarna var ambitiösa, att de reflekterade skillnaderna mellan de olika områdena och påvisade en betydande utveckling från förslagen i det preliminära urvalet till det slutliga urvalet. Juryen anmärkte att de tre städerna har dragit nytta av ansökningsprocessen för att förstärka sina kulturstrategier och kulturens roll i den övergripande samhällsekonomiska utvecklingen. Det här tyder på att tävlingen i sig själv kommer att kunna få långsiktiga positiva effekter för de olika städerna. Juryen uppmuntrar alla kandidaterna att gå vidare med utvecklingen och implementeringen av dessa strategier.

Bedömning av kandidatstäderna

I bedömningen av kandidaturerna tog juryn hänsyn till de allmänna och särskilda målen i beslutets artikel 2 och till kravet att ansökningen ska bygga på ett kulturprogram med en stark europeisk dimension som inrättas särskilt för titeln (artikel 4).

Juryen bedömde alla ansökningar i förhållande till de sex kriterierna i artikel 5, i enlighet med inbjudan till att ansöka:

- ❖ bidrag till stadens långsiktiga strategi
- ❖ kulturellt och konstnärligt innehåll
- ❖ den europeiska dimensionen
- ❖ räckvidd
- ❖ ledning

- ❖ förmåga att leverera.

Jury understryker att bedömningen av kandidaturerna byggde på de program som framställdes i ansökningsdokumenten samt på presentationerna. En stads historia, dess aktuella och tidigare politik och dess kulturutbud kan ligga till grund för programmet, men har inget inflytande på urvalsprocessen. I kommentarerna nedan framställer juryn de viktigaste delarna ur de samtal som fördes under urvalssammanträdet. För den stad som har valts ges även särskilda rekommendationer som kan vara till hjälp vid implementeringen av evenemanget Europas kulturhuvudstad.

I Uleåborg

Uleåborg presenterade sin slutansökan med titeln "Cultural Climate Change" (Kulturell klimatförändring), med ett starkt programförslag som byggde på värden som mod, rättvisa och ansvar. Ansökan föreställer sig en komplex uppsättning åtgärder som strävar efter att omforma det sätt på vilket människor interagerar med varandra socialt, kulturellt, konstnärligt, politiskt, rumsligt och virtuellt. Det övergripande målet är att omvandla Uleåborg till en (ännu mer) pulserande och attraktiv stad. Ansökningsdokumenten och presentationen visar att det finns styrkor i förhållande till alla kriterier.

1. Bidrag till den långsiktiga strategin

- En kulturstrategi har antagits som kommer att pågå till 2030. Denna strategi och den anslutande föreslagna åtgärdsplanen ligger helt i linje med visionen för projektet Europas kulturhuvudstad, något som juryn ser som en garanti för att den ena bidrar till den andra och vice versa. Kulturhuvudstadsprojektet kommer som ett nyckelelement i den övergripande strategin att bidra konkret till vissa av strategimålen. Det kommer att röra sig om att ta fram fler och bättre arbetstillfällen i kultursektorn och kreativa verksamheter och att göra Uleåborg till en i högsta grad internationell stad, som i och utanför Finland är omtalad för sin kultur. Sådana kopplingar är mer än välkomna.
- Projektet bygger på ett tydligt koncept som kombinerar ekologiska frågor rörande klimatförändringar med kulturell aktivitet, samhällsengagemang och ny teknik. Det här reflekterar stadens tidigare framgångar när det gäller att kombinera high-tech med konst, modernitet med en miljömässigt balanserad livsstil osv. Ansökningens trovärdighet förstärks av att den bygger på befintliga tillämpningar och erfarenheter.
- Dessutom kommer implementeringen av strategin att baseras på Uleåborgs plan för strategiövervakning och -utvärdering, som kommer att genomföras av det kulturpolitiska forskningscentret Cupore. Dess mål är att mäta hur framgångsrikt Uleåborg 2026 är när det gäller att nå sina långsiktiga mål för att skapa (1) en pulserande och fängslande stad, (2) ett balanserat samhälle och (3) en kreativ region.
- Det föreslagna ramverket för utvärderingen är mycket robust med sin kombination av målsättningar, resultat och potentiella datakällor. Utvärderingens resultat kommer att meddelas i en slutrapport och en konferens mot slutet av 2027. Det här är lika relevant som välkommet, eftersom det kommer att underlätta spridningen och förstärka allmänhetens engagemang i utvärderingens bedömningar och upptäckter, och på så sätt ge näring till samtalet om titelårets effekter, och eventuellt även om kulturstrategins nya riktning.

- De förväntade långsiktiga kulturella, sociala och ekonomiska effekterna – även inom stadsplanering – beskrivs mycket konkret, men kanske lite väl kortfattat. I jämförelse med de kulturella och ekonomiska effekter som beskrivs hamnar de sociala effekterna i bakgrunden. Det är därför juryns åsikt att det fortfarande finns ett visst utrymme för att ytterligare förbättra den långsiktiga hållbarhetsbedömningen och dess tillhörande åtgärdsplan.
- En plan för att hantera covid-19-pandemins påverkan på ansökningens tre huvudteman är under utveckling med namnet "Plan C: Covid-19 - Culture. Children. Climate." (Covid-19 – Kultur. Barn. Klimat.) Med tanke på den hälsokris vi just nu genomgår och hur den påverkar framför allt kulturlivet, anser juryn att det här är en mycket viktig punkt, och ett stort plus för Uleåborgs ansökan.

2. Kulturellt och konstnärligt innehåll

- Det föreslagna programmet presenterar en tydlig konstnärlig vision (som är inspirerande, hållbar och europeisk). I allmänhet visar ansökningen tecken på att programmet innehåller en rad olika konstformer och ett stort antal intressanta förslag med en till synes hög konstnärlig kvalitet.
- Det är juryns uppfattning att det finns en tydlig programstruktur och god uppfyllnad av kriterier i form av väl definierade teman, programlinjer, och specifika projekt (t.ex. tradition och teknik, miljö, klimatförändringar, migration, det nordiska ljuset osv.). Det föreslagna programmet visar även på god kapacitet att kombinera lokala kulturarv och traditionella konstformer med nyskapande och experimentella kulturella uttryck, och det är en av ansökningens positiva faktorer.
- Programmets utvecklingsprocess – som bygger på samskapande, öppna förslagsinfordringar och egna produktioner – är väl beskriven och balanserad, och innehåller relevanta nationella och internationella partnersamarbeten. Det verkar som att kreativa rådgivare har deltagit i utvecklingen av teman, följt av öppna förslagsinfordringar, något som juryn ser som ett lämpligt sätt att garantera både kvaliteten och det lokala ägarskapet. Juryn anser att den här processen gjorde att alla stadens kulturinstitutioner och många oberoende samfund och företag hade möjlighet att delta. (Juryn uppskattar att information om konkreta exempel på samarbeten med lokala konstnärer togs med i ansökan.) Mycket tyder också på att återkoppling från det preliminära urvalet diskuterades öppet med relevanta parter, och att justeringar har gjorts utifrån dessa samtal.
- Det ligger en stark emfas på temat "hållbarhet". Projektet "Europas mest hållbara kulturhuvudstad" lanserades med målsättningen att ge stöd åt evenemangets organisatörer, samarbetspartner och producenter så att miljöpåverkan ska kunna minskas för alla Uleåborg 2026-produktioner. Ett flertal andra städer och europeiska samarbetspartner kommer också att bidra till att uppfylla denna målsättning (t.ex. Innofest och Greener Festival). Att minska koldioxidavtrycket från kulturscenen är en bra ambition som kommer helt rätt i tiden.
- Även nyskapandet finns med, både vad gäller specifika aktiviteter som t.ex. "Heta, nakna debatter i en bastu", men även användningen av kultur för sociala ändamål, vilket är fallet för initiativet SmART Hospital, som försöker kombinera metoder för kulturellt välbefinnande med högkvalitativ sjukvård.
- En annan positiv faktor är att programmet föreslår en inkluderande hållning till den samiska minoritetskulturen, en hållning som inte bara fokuserar på traditionell konst, utan även på samtida samisk kultur. Den samiska kulturen finns dock bara med i ett av projekten, vilket är något av en besvikelse för juryn, eftersom en betydande andel av Finlands samiska befolkning bor i Uleåborg med

omnejd, och att det lokala universitetet är den enda institutionen i landet där samisk kultur kan studeras som huvudämne på akademisk nivå. Det är en aspekt som kan vara värd att ha i åtanke för den framtida utvecklingen.

- Slutligen anser juryn att stadens kulturarv, och då särskilt det materiella, inte får tillräckligt stort utrymme i ansökningen, även om teamet under presentationen nämnde ett antal intressanta och nyskapande idéer på denna punkt som kan vara värda vidare utveckling. Kopplingen mellan klimatförändringar och experimentell arkeologi är ett djärvt koncept som förtjänar ytterligare utveckling och utforskning.

3. Den europeiska dimensionen

- Uleåborg är en stad som redan känner av klimatförändringarnas effekter och har tagit fram en del lösningar för att bemöta denna utmaning. Mer specifikt består detta av en modell för balans mellan arbete och privatliv som bygger på hållbarhet och i vilken kulturen spelar en viktig roll. Det innebär att det här är en stad som kan dela med sig till andra europeiska städer av sina unika kunskaper och erfarenheter, med tanke på att klimatförändringarna helt klart är en fråga som påverkar hela kontinenten och även resten av världen. Här ser juryn en stark potential.
- Den europeiska dimensionen har också en tydlig och genomgående närvaro i de olika för Europa viktiga teman som behandlas i programmet. Det kan till exempel handla om konst och teknik, det europeiska ArTech-nätverket, kopplingen mellan kultur och välbefinnande, vikten av Europas ofta bortglömda landsbygd eller möjligheten för kulturen att bidra till konfliktlösning via flaggskeppsprojektet Peace Machine. Dimensionen är också närvarande genom alla de internationella samarbetspartner som är inblandade, däribland ett tydligt samarbete i specifika projekt med andra kulturhuvudstäder.
- I ansökan tas även hänsyn till behovet att utveckla ett starkt samarbete med turismrelaterade samarbetspartner på såväl regional som nationell nivå, med målsättningen att ta fram en stark strategi för att attrahera en internationell publik. Juryn finner även denna faktor mycket lovande.
- Det ses dock inte lika positivt att arbetet kring klimatförändringarna (och deras starka inverkan på Europa), trots att det utgör en del av själva kärnan i visionen och ansökan, har presenterats med alltför få konkreta referenser i de föreslagna programmen och aktiviteterna.
- Befintliga och nämnda europeiska samarbetspartner finns huvudsakligen i Östersjöregionen och Västeuropa, något som ses som en begränsning för ansökan. Därutöver har juryn noterat att flera städer i Europa (t.ex. Liverpool, Marseille och Cádiz) nämns i anslutning till deras hantering och användande av den tjära som tillverkas i Uleåborgsregionen. Det låter förvisso som en intressant tanke, men det verkar som att det än så länge inte har upprättats några konkreta samarbeten med dem.
- Matkulturen och Europas gemensamma matkulturella rötter belystes i presentationen som ett område för vidare utveckling. Det är något som juryn ser som en positiv strävan.

4. Räckvidd

- Teamet nämnde att man har lärt sig av tidigare framgångsrika europeiska kulturhuvudstäder vad gäller utvecklingen av räckvidd och publik. Målet har varit att bli bättre på att integrera denna dimension i de aktuella förslagen. Det är juryns åsikt att den här jämförelsen med andra städer har varit till hjälp för att inkludera nya idéer i ansökan.

- För att bemöta det faktum att Uleåborg har ett stort antal eftersatta förorter har implementeringen av ett kraftigt räckviddsprogram föreslagits. Det här programmet verkar bygga på en allmän publikutvecklingsstrategi som bland annat går ut på att aktivt ta in åsikter från grupper som inte finns representerade i traditionell kulturpublik, lokala invånare som nu tar del i utvecklingen snarare är att bara passivt se på. Utrymmen delas mellan kulturbaserade och andra medborgaraktiviteter och halva programmets innehåll finns utanför de traditionella institutionerna. Juryn ser detta som en av ansökningens styrkor.
- Programmets utveckling byggde på en serie konsultationer (mer än 200 möten med lokala samhällsrepresentanter), insamlingen av mängder av åsikter samt en behovsanalys av ett flertal olika målgrupper, däribland minoriteter som barn, äldre, HBTQ+, samer osv.). Juryn anser detta vara ett bra sätt att säkerställa relevansen hos valda teman och programlinjer och en bra startpunkt för att få lokalt ägandeskap för projektet i sin helhet.
- En annan positiv faktor är det betydande arbete som har lagts ned med skolan för att försöka uppnå ett starkt engagemang hos barnen och använda befintliga ramverk för att leverera de skolrelaterade delarna av Uleåborg 2026-programmet. En specifik kommunikationsstrategi för barn och ungdomar kommer att implementeras, vilket är ytterligare ett plus och något som gör den här ansökningen unik. Målet är att alla barn i skolåldern ska delta i minst ett kulturhuvudstadsevenemang.
- Mycket arbete läggs också ned på att säkerställa universitetens engagemang. Creative Campus är till exempel ett utmärkt initiativ för att bemöta ungdomsarbetslösheten med ökad kreativitet. Ett annat exempel är universitetets tillfälliga lokaler i stadens centrala delar under 2021.

5. Ledning

- I allmänhet bedöms driftsbudgeten på 50 miljoner euro vara realistisk samt tillräcklig för att nå de angivna målen och genomföra det föreslagna aktivitetsprogrammet. Stadens och landets styren kommer att delta i lika stor utsträckning med 20 miljoner euro, och ytterligare 2,15 miljoner kommer in från regional nivå. Detta tyder i allmänhet på en god balans och ett starkt lokalt engagemang. Ett antal projekt har även listats för EU-finansiering, något som juryn ser som ett relevant steg för att ytterligare koppla ihop lokala och regionala aktörer med olika EU-program. Uppdelningen av driftsbudgeten i "programmet", "kampanjer och marknadsföring" samt "löner och administration" är också ett standardförfarande och helt på sin plats. Det är glädjande att se att de kapacitetsfrämjande åtgärder som riktats till Uleåborg 2026-teamet uttryckligen har budgeterats under "andra kostnader". Stora kapitalinvesteringsprojekt planeras för 166 miljoner euro (för renoveringsarbete).
- Ett samarbete med lokala myndigheter sker redan nu, och det finns en tydlig fördelning av roller och ansvar mellan kulturhuvudstadsteamet och kommunerna.
- VD och programdirektör kommer att väljas via öppna ansökningsprocesser, och det finns en tydlig fördelning vad gäller roller och ansvar. Även annan personal kommer att väljas via offentliga anställningsförfaranden, och särskilt fokus kommer att läggas på att säkerställa mångfald och en stor kompetensbredd. Tillfälliga förflyttningar av offentligt anställda ses som ett alternativ, och juryn anser att detta kan säkerställa att de erfarenheter och den kompetens som byggs upp under förberedelsen och genomförandet av projektet kommer till nytta även längre fram.

- Det finns en tydlig och väl utarbetad marknadsförings- och kommunikationsstrategi, med referenser till Europa och europeiska projekt, däribland andra kulturhuvudstäder. Denna strategi tar även hänsyn till kopplingen mellan kulturella klimatförändringar och klimatförändringar, men detta bör behandlas mer uttryckligen. Från ett kommunikationsperspektiv kan det vara en utmaning att ha ett så mångfaldigt och invecklat program, och det är något som kräver ytterligare överväganden.
- Juryn beklagar dock att mycket lite pengar (100 000 euro) har avsatts för kontinuerliga aktiviteter i programområdet (det är dock positivt att 1,3 miljoner euro har budgeterats för 2027). Ytterligare hänsyn bör tas till detta då kontinuerlighet är ett nyckelelement för att säkerställa fortsatta framgångar efter titelåret.
- Riskbegränsningen är väl utarbetad, men juryn misstänker att effekterna av vissa risker kan kräva ytterligare utvärdering.

6. Förmåga att leverera

- Det finns tydligt och stabilt politiskt stöd på såväl lokal som regional nivå. 32 kommuner är inblandade i projektet och de har alla utsett en medlem till projektet Uleåborg 2026, vilket enligt juryn är en positiv utveckling för att skapa ägarskap i hela området. Stadens styrgrupp har under kommundirektörens ledning agerat som ledningsgrupp för förberedelserna av projektet, något som känns som en rimlig lösning.
- Uleåborg 2026 har tagit emot skäligen resurser sedan första början, och totalt har omkring 1,2 miljoner euro spenderats på förberedelser under perioden 2017–2020. Det här ser juryn som ett konkret engagemang från relevanta myndigheter.
- En omröstning har genomförts om budgeten för hela perioden 2021–2027, vilket ger de nödvändiga förutsättningarna för ekonomisk planering och hantering.
- Ingen ny kulturrelaterad infrastruktur kommer att byggas, men det finns ett intressant program för renoveringar (med en rimlig tidslinje) i enlighet med ansökningen. Detta minskar även de risker det innebär att bygga ny infrastruktur och de eventuella förseningar som det kan medföra.

Slutsats

Juryn rekommenderar att Uleåborg väljs till europeisk kulturhuvudstad 2026. Ansökningen är mycket stark i alla de sex kriterierna, och förslaget innehåller många förändringar jämfört med det preliminära urvalet, vilket tyder på en önskvärd kapacitet till förbättring och en hög nivå av mognad och utveckling. Juryn anser att förslaget bygger på en utförlig konsultativ process i staden och regionen, inklusive kontakter med relevanta aktörer inom kultur och infrastruktur. Stadens och regionens kulturstrategier har starka hållbarhetsrelaterade element, i kombination med planer för att förstärka de kulturella och kreativa sektorernas kapacitet, och det finns en direkt koppling mellan dessa strategier och kulturhuvudstadsprojektets uppdrag och mål.

Juryn vill dock uttrycka att det fortfarande finns utrymme för förbättringar under kommande månader och år.

- Det finns ett behov av att ytterligare utveckla definitionen av långsiktiga kulturella, samhälleliga och ekonomiska effekter samt kontinuerliga aktiviteter i anslutning till stadens kulturstrategi.

- Stadens (och hela regionens) materiella kulturarv och museer, och även den samiska kulturen, bör integreras bättre i de projekt som ingår i det framtida programmet.
- Klimatförändringarna bör hållas isär från övriga teman, särskilt i strategierna för kommunikation och innehållsutveckling, eftersom de ligger i centrum för ansökningsen och kan få en stark inverkan på Europa och resten av världen.

II Nyslott

Ledmotivet för Nyslotts ansökan är "The Art of Living" (Levnadskonst). Den föreslår ett kulturprogram som struktureras kring tre huvudteman: vattnets kraft, anslutande broar och österns glädje. Lugn, klarhet och hållbarhet utgör essensen i livet för de människor som lever i den här delen av östra Finland. Det här uttrycker ett speciellt levnadssätt och en unik kompetensuppsättning som kommer att delas med världen via deras förslag på europeisk kulturhuvudstad under namnet *Saimaa Phenomenon 2026* (Saimenfenomenet 2026).

1. Bidrag till den långsiktiga strategin

- I ansökningsen framgår att ett flertal strategier – förutom Nyslotts kulturstrategi – motiverade av kulturhuvudstadsprojektet nu är på plats. Det handlar närmare bestämt om Fenomenal kulturstad och Samarbetsbaserad kulturstrategi i östra Finland, och visar upp en vilja i regionen att utöka samarbetet. Juryn anser att det här är en positiv utveckling som är värd att omvandla till handling.
- Även om det finns en uttryckt avsikt med kulturhuvudstadsprojektet att implementera de specifika mål som beslutas på EU-nivå för kulturhuvudstadsinsatsen (närmare bestämt 1) att öka omfattningen och mångfalden av samt stärka den europeiska dimensionen i städernas kulturutbud, däribland genom samarbete över gränserna, 2) att bredda tillgången till och deltagandet i kulturlivet, 3) att stärka kultursektorns kapacitet och dess kopplingar till andra sektorer, och 4) att göra städerna mer kända internationellt via kultur), finns det i ansökningsen ingen specifik information om hur detta ska uppnås.
- Det är dock glädjande att *Saimaa Phenomenon 2026* har haft en positiv inverkan på alla andra städer, regioner och mindre kommuner att fram till 2030 utveckla sina egna individuella kulturstrategier, något som i sig är en fantastisk prestation och en stabil grund för konkreta åtgärder. Det är också positivt att ansökningsen visar på en gemensam kulturstrategi för regionen, där städerna i regionen agerar som plattformar, stödresurser och samordnare för kultur.
- Eftersom östra Finlands samhörighet med Ryssland och de nordiska länderna traditionellt sett har varit stark, är det nu ett tydligt uttryckt mål att stärka nätverken med andra delar av Europa, något som juryn ser positivt på.
- Vad gäller övervakning och utvärdering visar förslaget att de strategiska målen ligger helt i linje med målsättningarna – en tydlig beskrivning av de långsiktiga kulturella, samhällliga och ekonomiska effekterna bland annat inom stadsutveckling – och det finns en hållbar utvärderingsmetodik med tydliga indikationer på hur information ska samlas in. Ett kunskapshanteringsverktyg kommer till exempel att skapas på den digitala plattformen *Saimaa Phenomenon 2026*, där statistik, forskningsrapporter och resultat ska delas öppet med intressenter.
- Kopplingarna mellan kultur och välbefinnande är dessutom särskilt omnämnda och ligger i linje med visionen och de förväntade effekterna.

- Förslaget behöver dock generellt utvecklas ytterligare för att visa på sin innovationskraft och kraftfullheten i de föreslagna aktiviteterna.
- En annan faktor som kräver vidare utveckling är evenemangets bidrag till stadens långsiktiga kulturstrategi: informationen om olika teman är alltför allmänt inriktad.

2. Kulturellt och konstnärligt innehåll

- Den kulturella och konstnärliga visionen – baserad på tre teman: "Vattnets kraft", "Anslutande broar" och "Österns glädje", vart och ett indelat i olika projektlinjer – är att utveckla ett småskaligt men ymnigt kulturutbud med hög konstnärlig kvalitet. Dessa teman utvecklas inte vidare i ansökan.
- *Saimaa Phenomenon 2026* är ett gemensamt projekt mellan staden Nyslott och alla regioner, städer och kommuner i östra Finland och strävar efter att förbättra den kulturella kapaciteten i hela området via gemensamma åtgärder. Det här är enligt juryn mycket relevant för evenemangens effekter och omfattning.
- Det mellanregionala samarbetet har letts av *Brobyggarna*, en grupp experter som representerar de olika regionerna och städerna och som ansvarar för kulturaktiviteterna i sina respektive områden. Det här har lett till att den lokala kultursektorn i stor utsträckning har deltagit i form av workshopar, möten och samtal i de olika regionerna. Det märks till exempel i den långa lista av lokala konstnärer och kulturorganisationer som bidrar till programmet. Juryn ser mycket positivt på denna utveckling och anser att den är värd att bygga på i en så här glesbefolkad bygd, även utan kulturhuvudstadstiteln.
- Juryn menar att förslaget identifierar viktiga frågor som bör inkluderas i aktivitetsprogrammet: bygga vidare på det lokala kulturarvet och konstnärliga arbetet, utöka samarbetet i regionen och runt om i Europa, ta hänsyn till marginaliserade grupper som till exempel personer med psykiska problem, återanvändning av övergivna utrymmen för kulturella aktiviteter, balansera traditionell och modern kultur som till exempel modern operaproduktion, europeiska samtal om järnväg och kultur, kapacitetsuppbyggnadsprogram osv. Programmet kan anses vara omfattande, inkluderande och mångfaldigt, och har potential att locka olika grupper och en varierad publik.
- Den föreslagna tidsramen för förberedelsen av programmet anses vara rimlig och realistisk.
- Organiseringen av programmet verkar dock vara något otillräcklig, och i vissa fall verkar ingen organisering alls ha utförts. Detta reflekteras även med hänsyn till kopplingarna mellan de tre axlar/linjer som strukturerar programmet: det är svårt att förstå hur ett globalt, sammanhängande narrativ skapas. Dessutom räcker programmets innovationsnivå inte riktigt till, i alla fall inte baserat på den information som uppgetts.
- Eftersom programmet är kraftigt fragmenterat, med många små aktiviteter, har inte tillräcklig hänsyn tagits till långsiktiga frågor i ansökningen.
- Generellt finns en del problem med programmets vision och rättfärdigande: de valda nyckelorden (hållbarhet/ansvar) är inte idealiska för att skapa en minnesvärd, inspirerande kulturvision.

3. Den europeiska dimensionen

- Projektet har redan skapat kopplingar till andra kulturhuvudstäder och det finns referenser till en lång rad samarbetspartner från i princip alla europeiska länder, däribland ett stort antal ryska organisationer. På vilket sätt de kommer att delta är dock ganska oklart.
- Teamet har kommit fram till att *lantlig kultur* är det bästa sättet att komma i kontakt med andra landsbygdsområden i Europa. Den möjliggör utvecklingen

av projekt runt gemensamma intressen, som till exempel avfolkningen av landsbygden. Det här dock inget som med tydlighet är omnämnt i det redan godkända programmet.

- Den planerade strategin att utforska konceptet *Ny europeisk Bauhaus* – och hur detta reflekterar ett europeiskt perspektiv som sträcker sig längre än Saimenregionen – är lika ambitiös som trovärdig och grundlig.
- Strategin att locka intresset från en europeisk publik kommer att inbegripa ett samarbete med den regionala turismorganisationen *VISIT FINLAND*, utvecklingen av en digital plattform, ett specifikt programinnehåll som associerar varje konsttema med en internationellt känd finsk konstnär. Detta är visserligen intressant, men det är tveksamt om dessa åtgärder skulle få den förväntade nivån av internationell publik.
- Vissa projekt som listas föreställer sig internationella konstnärer som kan delta i samarbetet. Det stora flertalet av projekten i programmet listar dock inte några europeiska samarbetspartner eller kopplingar.
- Om beskrivningen av aktiviteterna som främjar Europas kulturella mångfald, den interkulturella dialogen och den ökade ömsesidiga förståelsen mellan Europas medborgare sägs inte mycket. Samma sak gäller för omfattningen av och kvaliteten på de aktiviteter som understryker det gemensamma mellan Europas kulturer, arv och historia, samt europeisk integration och aktuella europeiska teman.
- Även om strategin erkänner behovet av att utöka samarbetspolicy, och trots att vissa partnerskap redan har planerats, ligger fokus på Östersjöregionen och på andra kulturhuvudstäder. Mer information krävs för att bättre kunna bedöma de föreslagna internationella samarbetena.
- Det föreslagna programmet kretsar i hög grad kring regionen, med inbjudna internationella konstnärer, och handlar inte om att utveckla sant europeiska samarbetsprojekt. Programmet är med andra ord mer fokuserat på att sälja regionens kulturella attraktion än att uppfylla målsättningarna med att utse europeiska kulturhuvudstäder. Det gör att projektet verkar mer lämpat för ett nationellt kulturhuvudstadsprojekt än för ett europeiskt sådant.

4. Räckvidd

- Räckviddsstrategin understryker att kulturellt och individuellt välbefinnande går hand i hand. Ett flertal publikutvecklingsåtgärder förutses, och informationen som ges är relevant och detaljerad. Enligt förslaget kommer både publiken och de som är inblandade i programmet att ses som jämlika, inte som minoritetsgrupper, äldre eller invandrare, utan alltid som individer.
- Projektet har utvecklat en inkluderande process genom att implementera en varierad uppsättning av aktiviteter: t.ex. ambassadörer/banbrytare, webbenkäten "Saimen för alla" och en enkät år 2021 särskilt riktad mot de yngre, en ungdomspanel med tolv medlemmar har anslutit sig till teamet osv. Därutöver har fem regionala projektsamordnare anställts, vars huvuduppgift är att identifiera och föra samman lokala och globala deltagare, nationella organisationer för kulturella och medborgerliga aktiviteter samt deras regionala samfund. Allt det här är mycket positivt.
- De enkäter som genomfördes frågade de boende vilket av regionens smultronställen de skulle vilja avslöja för resten av Europa och vad de kunde lära sig tillsammans med andra européer. En enkät i början av 2021 var särskilt riktad mot de yngre i området. Även om det skulle vara relevant information är det oklart hur mycket av dessa kunskaper som inkluderades i det föreslagna programmet.
- Tillgänglighet – tack vare ett utförligt samarbete mellan kommuner och det mellanregionala partnernetverket kommer programmet att få spridning i hela

östra Finland och kommer att inkludera massor av evenemang som är tillgängliga för alla.

- Volontärsprogrammet implementeras i sin helhet. Detta kommer även att inkludera utbildningen av *kulturvänner*, dvs. individer som tar på sig uppgiften att ledsaga personer som på grund av olika hinder inte på egen hand kan ta sig till kulturella och andra evenemang. Det här är en intressant idé.
- Vad gäller publikutveckling har tre olika målgrupper identifierats: medelålders och äldre män, samt inrikes och utrikes resenärer som vanligtvis åker till Helsingfors eller Lappland. Även ett initiativ med kulturella pass/visum i samarbete med olika ryska kulturinstitutioner planeras. Men även om det finns förslag på dylika åtgärder så beskrivs eller implementeras ingen konkret strategi för publikutveckling i nuläget.
- Inte heller frågan om hur man går tillväga för att engagera individer i fyra regioner och fem städer under de fyra åren före kulturhuvudstadsåret 2026 diskuteras.

5. Ledning

- Den aktuella budgeten på 28 miljoner euro är en betydande ökning sedan den föregående fasen (20 miljoner euro). Finansieringsmodellen uppvisar ett flertal finansieringskällor, däribland EU-finansiering (6,5 miljoner euro, vilket är mycket högt med tanke på att det utgör 27 % av den totala förväntade finansieringen från offentliga källor), sponsring från fyra till sex företag och affärspartner och en bred överenskommelse om samarbete kommer att undertecknas för 2022–2026 med olika stiftelser, utbildningsinstitutioner och andra icke-statliga organisationer. Det här ses som mycket positivt. Vad som inte är lika positivt är att bidraget från Nyslott och andra deltagande städer och regioner endast uppgår till 5 miljoner euro, jämfört med 12 miljoner från staten, vilket tyder på ett i finansiella termer bristande regionalt engagemang.
- Vad gäller uppdelningen av driftsbudgeten så är den del som är avsedd för "programmet" (motsvarande 64,2 % av totalbeloppet) helt rimlig, medan det belopp som avsatts för "kampanjer och marknadsföring" (10,7 %) kan ses som i lägsta laget för att kunna skapa en positiv känsla kring varumärket *Saimaa Phenomenon 2026* i Europa.
- Särskild personal kommer att arbeta med penninginsamling, och en separat ideell organisation (*Stöd för Saimen-Finland*) kommer att upprättas för att samla in kapital till *Saimaa Phenomenon 2026*.
- Även gräsrotsfinansiering av programmet kommer att övervägas som alternativ. Det här ger en dimension av engagemang och innovation till projektets ledningsfunktion.
- Ingen information ges om kapitalutgifter – endast oberoende infrastrukturinvesteringar listas (vilka ligger utanför budgeten för kulturhuvudstadsprojektet). Det är inte heller klart hur mycket var och en av de olika samarbetsparterna kommer att bidra med. Det sägs inte mycket om de finansiella effekterna efter 2026 eller om situationen på lång sikt.
- Vad gäller investeringen i spridning och kampanjer krävs ytterligare information för att bedöma projektets ambition att nå ut i Europa, och om hur den kommer att bidra till att marknadsföra kulturhuvudstadsinitiativet. Begreppet värdebaserad kommunikation är dock intressant och ses som en positiv ambition.
- Budgeten inkluderar specifika referenser till utvärdering, med rimliga belopp avsatta till den.
- Vad gäller kulturhuvudstadsteamets storlek så förväntas det inkludera 15 tjänster och 9 praktikanter. Mycket tyder på att det här projektet är relativt underbemannat jämfört med andra kulturhuvudstadsprojekt.

Förvaltningsmodellen kommer att inkludera en styrelse bestående av sju ledamöter som utses av de olika städerna.

- Vad gäller den högsta ledningen kommer en internationell öppen ansökningsprocess upprättas för VD-posten. Ingen konstnärlig ledare kommer att utses. Istället föreslås en alternativ modell bestående av ett programteam lett av en programchef, men dess olika ansvarsområden beskrivs inte i tillräcklig detalj. Det här gör det hela ännu mer oklart, eftersom den information som lämnas inte riktigt förklarar hur organisationen och arbetet kommer att delas upp mellan städerna. Det är också oklart vilka principer som kommer att styra varje stad när de beslutar om programrelaterade och andra frågor.
- När det ansökande teamet blev tillfrågat om programchefens ansvarsområden och hur beslutsprocessen ser ut när det gäller bedömningen av projektets förslag och programmets konstnärliga kvalitet, var de förklaringar de gav inte tillräckligt utförliga och tydliga. Med tanke på de problem som lyfts i föregående kommentarer, ledde bristen på tydliga förklaringar till ytterligare tveksamheter vad gäller den föreslagna förvaltningen och ledningsstrukturen.

6. Förmåga att leverera

- I allmänhet har projektet stöd från stadens och regionens kommundirektörer och myndigheter, vilket framgår av de offentliga uttalanden som inkluderats i ansökan.
- Juryn är övertygad om att staden och regionen är klart inriktade på att leverera projektet och göra det genomförbart.
- Ett stort antal projekt förväntas slutföras innan 2026, och inga betydande förseningar förväntas. Staden och regionen kommer således att ha en fungerande infrastruktur som är tillräcklig för att kunna genomföra ett lyckat kulturhuvudstadsår.

Slutsats

Juryn rekommenderar att Nyslotts ansökan inte väljs. Även om ledmotivet för ansökan, "The Art of Living", är en intressant och kraftfull sådan, anser juryn att förslaget har betydande brister och problem som kräver noggrann utveckling.

Det föreslagna konceptet behöver utvecklas ytterligare vad gäller innovation och konceptualisering för att stödja planen och dess projekt. Dessutom anser juryn att det finns risk för att programorganisationen inte är tillräcklig. Även projektets europeiska dimension är förhållandevis underutvecklad: den stora merparten av projekten i programmet saknar europeiska samarbetspartner och kopplingar.

Det sägs inte heller mycket om aktiviteterna som främjar Europas kulturella mångfald, den interkulturella dialogen och den ökade ömsesidiga förståelsen mellan Europas medborgare. Samma sak gäller för omfattningen av och kvaliteten på de aktiviteter som understryker det gemensamma mellan Europas kulturer, arv och historia, samt europeisk integration och aktuella europeiska teman.

Slutligen ser juryn en risk med den föreslagna förvaltnings- och ledningsmodellen, särskilt vad gäller dess konstnärliga funktion. Juryn blev dock imponerad av teamet och uppskattade förslagets äkthet. Juryn uppmanar staden att fortsätta sitt arbete med att utveckla och implementera sin breda kulturstrategi och att utöka samarbetet och partnerskapen mellan regionala ledare, och utveckla sin europeiska profil genom olika samarbeten.

III Tammerfors

Kulturhuvudstadsansökans motto – *Equally European* (Europeisk jämlikhet) – beskriver stadens ambition att nå ut i Europa och använda jämlikhet och kultur för att sammanföra alla européer. Sedan det preliminära urvalet har de som ligger bakom kulturhuvudstadsansökan arbetat hårt med internationella samarbetspartner för att få fram ett budskap om vad kultur är i Tammerfors och Birkaland. Det var det här arbetet som ledde fram till att konceptet för projektet styrdes om från *Quality by Equality* (Kvalitet genom jämlikhet) till *Equally European* (Europeisk jämlikhet). Förhoppningen är att det nya konceptet leder till nya nivåer av social jämlikhet, mångfald och tillgänglighet, och det tar sin början i kulturella och konstnärliga verktyg.

1. Bidrag till den långsiktiga strategin

- Tammerfors långsiktiga strategi – *En stad av hållbar tillväxt genom kultur* – godkändes enhälligt av kommunfullmäktige den 16 december 2019. Strategin kommer att pågå till 2030 och inkluderar åtgärder relaterade till Europas kulturhuvudstad 2026, med kontinuerlighet ända fram till 2032, vilket är positivt.
- En behovsanalys för den kulturella och kreativa sektorn genomfördes, och började med att ta reda på varför Tammerfors och dess region behöver bli europeisk kulturhuvudstad. Även de breda dragen i stads- och regionsutvecklingen i Tammerfors och Birkaland övervägdes, med en undersökning av hur man genom att kombinera flera olika politiska sektorer kan uppnå ambitiösa målsättningar. Därutöver utfördes en djupanalys av lokala samhällsgrupper, med fokus på de sociala förhållandena i olika grupper. Detta intensiva (och även mycket användbara) arbete ledde till att konceptet ändrades från *Quality by Equality* till *Equally European*.
- Strategin identifierar tydligt de behov som kulturhuvudstadsprojektet ska arbeta med: kulturbaserad stadsutveckling, starkare regionalt samarbete, bredare europeiskt och internationellt samarbete samt att ge utrymme för konsten. Tammerfors har för närvarande sex stora utvecklingsprogram inom fält som hållbarhet, digitalisering, kreativ ekonomi och stadsutveckling. Kulturhuvudstadsprojektet kommer att vara det som kopplar samman och samlar kultur inom alla dessa politiska områden och som utvecklar stadens och regionens kulturstrategi. Ett tredje skikt i stadens strategiska ramverk är relaterat till de identifierade gruppernas behov, vilka tydligt presenteras. Även om det är invecklat så är det ett sunt och robust strategiskt tänkande, och dess innehåll är relevant på en europeisk nivå. Rent generellt välkomnar juryn de analyser som genomförts och den starka kulturstrategi som antogs i december 2019, och ser dem som en mycket positiv utveckling som bara kan få positiva följder för lokalbefolkningen i hela området under de kommande åren. Det gäller även om staden inte tilldelas titeln europeisk kulturhuvudstad.
- Övervakning och utvärdering kommer att göras av en avdelning inom teamet, i samarbete med Tammerfors universitet och lokala teknikföretag. I allmänhet anser juryn att övervaknings- och utvärderingsplanerna är väl förklarade och utvecklade och att de innehåller både kvantitativa och kvalitativa metoder. Projektet strävar efter att bedöma de regionala effekterna av kulturhuvudstadsarbetet, samt vilka förändringar kulturhuvudstadsåret kommer att leda till på lång sikt. Detta ses som en positiv strävan, helt i linje med ambitionsnivån.
- Även om det föreslagna nya temat är starkt, anser juryn att det fortfarande är lite väl brett och allmängiltigt, och att budskapet därför fortsatt är något oklart.

På grund av dessa brister blir förklaringen att kulturhuvudstadsårets långsiktiga följd blir "skapandet av ett laboratorium, en europeisk fallstudie för hur konst och kultur kan bidra till jämlikheten", alltför vag och retorisk, utan att övertyga.

- Även om kulturstrategin har godkänts och håller på att implementeras refereras det inte mycket till de förväntade effekterna av den aktuella covid-19-pandemin och behovet att styra om och uppdatera strategin. Med tanke på att pandemin allmänt förväntas få till resultat att olika jämlikhetsfrågor kommer att förvärras, särskilt i fråga om kultur – ett tema som utgör kärnan i det här förslaget – tyckte juryn att det var överraskande att det inte fanns någon betydande reflektion kring detta i ansöknings.
- Juryn noterade att teamet när de blev tillfrågade om vad som nu saknas i Tammerfors och som de skulle vilja få till via kulturhuvudstadsprocessen, inte ens nämnde ordet "jämlikhet", som ju är ansökans huvudtema. Detta skapar ytterligare tveksamheter kring koherensen mellan de uttryckta strategiska målen, programmen och effekterna.

2. Kulturellt och konstnärligt innehåll

- Det kulturella programkonceptet bygger på en bred definition av begreppet kultur. Det här är avsiktligt, för att kunna bredda kulturen samtidigt som den sociala sammanhållningen och jämlikheten främjas. Därför inbegriper konceptet sport, gatuaktiviteter (t.ex. akrobatkonster, skateboard), hälsa, utbildning osv. En sådan bredare tolkning av begreppet kultur tycker juryn är rimlig, särskilt eftersom det ligger i linje med de avsedda inkluderingsmålen.
- Den konstnärliga visionen är baserad på tre grundidéer: Expansive! (expansiv) (frigöra sig från bekvämlighetsområden, exponera sig för Europa), Eclectic! (eklektisk) (gå över gränser, nå ut) och Edgy! (vass) (skaka om i rådande strukturer). Dessa koncept förklaras dock (alltför) koncist.
- Programmet är strukturerat runt fyra kärnteman: (R)EVOLUTIONS behandlar frågor om jämlikhet i relation till sociala och politiska frågor i dagens samhällen; EQUALLY YOURS tittar på jämlikhet inom det kulturella fältet. Jämlikhet handlar inte om att blanda olikheter, utan att lovsjunga dem; VILLAGE HOPPING tittar på jämlikhet genom en regional lins och främjar tillgången till högkvalitativ kultur i regionerna; WILD CARD behandlar människans kultur som en del av naturen, inte som något högre stående. Programlinjerna är redan långt framskridna och projekten är beskrivna i breda drag och kopplade till olika teman.
- I allmänhet presenteras programmet i en robust och förståelig struktur – nästan 50 % av programmet är redan planerat och ett stort antal projekt listas med en förklaring av hur de kombinerar konstformer ur det lokala kulturarvet med nya, innovativa och experimentella uttryck. Det här är positiva faktorer i ansökan.
- Lokala och internationella samarbetspartner – företrädesvis från norra Europa (vilket juryn ser som negativt) – identifieras, och de utgör ett stort antal mycket relevanta och prestigefulla organisationer.
- Juryn har den uppfattningen att ansökan är resultatet av en inkluderande process av programutveckling: förberedande möten hölls, med uppåt 7000 deltagare; öppna förslagsinfordringar ledde till mer än 1000 projektförslag; Haloo Pirkanmaa! Plattformen bjöd in människor att berätta om sina goda gärningar för samhället för att främja en känsla av tillhörighet i kristider; ett delaktighetsparlament implementerades; även för konstnärligt innehåll bjöds människor in att delta (t.ex. bastuopera).
- Programmet inkluderar ett stort och varierat utbud av aktiviteter som väl reflekterar ansökningens breda definition av begreppet kultur. Det här leder dock till en del bekymmer vad gäller koherens och robusthet för programmet

som ett strikt kulturprogram, då det först och främst reflekterar en stadskulturstrategi.

- Juryn ställer sig också undrande till varför hänsyn inte togs till vissa viktiga historiska referenser (närmare bestämt Lenin och inbördeskriget samt misstolkningen av medeltida korståg). Juryn uppskattade att se att immateriellt kulturarv allmänt har inkluderats som inspirationskälla för innovativa projekt (t.ex. Kalevala). Långt färre (kanske för få) referenser gjordes till det materiella kulturarvet.

3. Den europeiska dimensionen

- Enligt ansökningsdokumenten och teamets presentation är den europeiska dimensionen i form av konceptualisering närvarande i hela programmet, eftersom många av aktiviteterna riktar in sig på viktiga europeiska frågor, som till exempel yttrandefrihet och gränsöverskridande tillgång. Juryn är medveten om att dessa frågor har en stark genklang i dagens Europa.
- Vi ser positivt på omnämningarna av "Tammerfors starka minoritetsspråk", vilka inte bara inkluderar svenska och ryska, utan även estniska, arabiska och persiska.
- En annan positiv faktor är att ett starkt nätverk av internationella samarbetspartner och organisationer presenteras, och att inkluderingen av dessa sannolikt kommer att ge programmet en stark europeisk dimension. Det inkluderar samarbeten med tidigare kulturhuvudstäder i anslutning till specifika och konkreta projekt, vilket uppskattas av juryn.
- Men trots att ansökan nämner intressanta och relevanta idéer som vill främja den kulturella mångfalden i Europa eller understryka de gemensamma aspekterna av Europas kulturer, arv, historia och integrering – särskilt i termer av värden och yttrandefrihet – anser juryn att beskrivningarna i allmänhet är för generella och ganska vaga.

4. Räckvidd

- Strategin för publikutveckling bygger på fyra strategiska grundpelare: kulturell utbildning, nå ut till regionerna, digitalt engagemang (juryn anser dock att uttalandet att de studerande ska skapa digitala tjänster som möjliggör hybrid tillgänglighet för alla kulturhuvudstadsevenemang 2026 verkar lite för ambitiöst) och möten mellan olika kulturer och generationer. Baserat på detta har projektet implementerat en inkluderande programutvecklingsprocess och nått ut till ett stort antal medborgare och intressenter. Det är mycket positivt och en mycket relevant aspekt av implementeringen av stadens kulturstrategi.
- Ett av ansökans mål är att bidra till minskningen eller elimineringen av alla hinder för kulturellt deltagande. Att ett så ambitiöst mål kunde sättas beror på den grundliga diagnos som bedömde olika typer av tillgänglighet och hinder och som om den integreras korrekt i strategin kan få betydande positiva effekter.
- Volontärernas deltagande är redan kopplat till specifika projekt och är långt framskridna vad gäller implementering. Även om det nämndes att programmet skulle inkludera alla i volontärsarbete, inklusive migranter, har juryn inte fått klarhet i om arbete redan har utförts för att nå ut till dem, eller hur den här processen kommer att gå till för att skapa meningsfulla insatser och effekter.
- I allmänhet anser juryn att det arbete som hittills har utförts är positivt, men med tanke på att Europas kulturhuvudstad ska ha en europeisk och internationell dimension fick juryn inte klart för sig vilken effekten skulle bli på människor "utanför". Samtidigt anser juryn att närmandet till den samiska minoriteten inte beskrivs på ett tillfredsställande sätt, och referenserna till andra

etniska minoriteter i Europa är mycket generella och inte tillräckligt genomtänkta.

5. Ledning

- Med sina 53,18 miljoner euro känns Tammerfors 2026 budget förhållandevis solid och realistisk och ligger i linje med ansökans nämnda ambitioner. Centralregeringen och staden förväntas båda bidra med 18,75 miljoner euro, vilket känns som ett rimligt mål och en balanserad metod. Därutöver kommer andra kommuner som deltar i kulturhuvudstadsprojektet också bidra med ett betydande belopp på 6,48 miljoner, vilket tyder på ett starkt regionalt engagemang.
- Den planerade EU-finansieringen är trots det relativt höga beloppet (4,6 miljoner euro) väl rättfärdigad och verkar rimlig med tanke på stadens tidigare erfarenheter, samt möjligheten för kulturhuvudstadsteamet att samarbeta med specialister på stadens projektkontor och Tammerforsregionens EU-kontor i Bryssel. Som resultat av detta har 17 internationella projekt redan ansökt eller kommer snart att ansöka om EU-finansiering. Det är en mycket bra startpunkt och visar på ett väl utvecklat samarbete mellan de olika institutionerna.
- Uppdelningen av driftsbudgeten i "programmet", "kampanjer och marknadsföring" samt "löner och administration" är också ett standardförfarande och helt på sin plats.
- De planerade kapitalutgifterna för kulturhuvudstadsprojektet kommer att uppgå till 71,6 miljoner euro och de specifika projekten är tydligt identifierade. Budgeten är mycket välgrundad och det finns en detaljerad planering av utgifter för de kommande sju åren. Det finns även alternativa budgetsценарier för olika potentiella finansiella situationer. Allt detta är mycket positivt och imponerande, och visar på goda finansiella kunskaper och en stor riskmedvetenhet.
- En intressant faktor i den här ansökningen är användningen av begreppet "partnerskap med företag" i stället för det mer välkända "företagssponsor".
- Juryn anser att den föreslagna förvaltningsstrukturen (baserad på en ny stiftelse) och processen för att utse styrelser och personal är korrekt, och att det är en positiv faktor att profiler för personal och styrelseledamöter redan har tagits fram. Medlemmar från lokala myndigheter kommer att finnas i styrelser och forum och kommer att utgöra kopplingen mellan stiftelsen och de lokala myndigheterna. Regelbundna möten och forum med kommuner och regionala samordnare kommer att se till att kommunerna är i hög grad delaktiga.
- Marknadsföringsstrategin, inklusive digital marknadsföring och mediapartnerskap, har kommit långt, och vissa element är redan på plats. Även medborgarna har mobiliserats att delta i kulturstadskandidaturens kommunikationsstrategi (t.ex. t-shirt- och flaggprojektet).
- Riskbedömningen identifierar några kritiska problem, endast ett fåtal med hög risk. Med tanke på den aktuella pandemin och den stora osäkerhet som den leder till kunde det ha varit på sin plats att ta fram fler liknande scenarier i riskanalysen.
- Därutöver noterar juryn att strategin att finansiera kapitalutgifter med EU-finansiering inte bygger på en strategi av kulturledd regenerering av urbana utrymmen och hållbara utvecklingsprojekt.
- Med tanke på det komplexa planerade programmet anser juryn att det föreslagna antalet personal är för lågt för kulturhuvudstadsprojektet (20–25 heltidsanställda, av vilka endast hälften kommer att vara inblandade i det konstnärliga programmet). Ambitionsnivån för marknadsföring och kampanjer kräver ett större team. De förklaringar som gavs till juryn under utfrågningen var inte tillräckligt övertygande, och siffrorna kändes för låga.

6. Förmåga att leverera

- Tammerfors och alla andra deltagande kommuner har gjort finansiella åtaganden för att delta i Tammerfors26 från 2021 till 2027. Kommunerna har dessutom redan varit inblandade i finansieringen av ansökan.
- Det ger juryn en känsla av att det politiska stödet från Tammerfors stad och alla de andra kommunerna är starkt.
- Betydande infrastrukturinvesteringar görs redan och de kommer att vara till nytta både innan och efter kulturhuvudstadsåret. De flesta av dessa investeringar följer dock inte en kulturledd strategi, och har inte rättfärdigats i kontexten av kulturstadsstrategin.

Slutsats

Juryn rekommenderar att Tammerfors ansökan inte väljs.

Även om kulturhuvudstadsansökans motto *Equally European* reflekterar stadens ambition att nå ut till Europa och använda jämlikhet och kultur för att sammanföra alla européer, anser juryn att bytet av strategiskt tema sedan det preliminära urvalet kunde ha utvecklats ytterligare och fått en mer konceptuell och robust analys.

Med tanke på att covid-19-pandemin har förvärrat alla problem med ojämlikhet, och särskilt när det rör kulturen – något som är mycket centralt för den här ansökan – hade juryn förväntat sig att pandemins effekter fått ett större utrymme i ansökan. Vad gäller programmet ifrågasätts dess koherens och avsaknaden av någon starkare förbindelse med stadens kulturstrategi.

Juryn oroar sig också över några av de historiska referenserna, särskilt som de förklaringar som gavs under utfrågningen inte var tillräckligt tydliga. Juryn anser dessutom att beskrivningarna av de aktiviteter som främjar Europas kulturella mångfald och som understryker det gemensamma mellan Europas kulturer, arv och historia samt europeisk integration, är alltför breda och ospecificerade. Slutligen tycker sig juryn notera att strategin att finansiera kapitalutgifter med EU-finansiering inte bygger på en strategi av kulturledd regenerering av urbana utrymmen och hållbara utvecklingsprojekt.

I allmänhet anser juryn att det arbete som utförts så här långt är mycket positivt och lovande. Juryn imponerades av teamet och presentationens kvalitet, och uppmuntrar staden att fortsätta utveckla och implementera dess breda kulturstrategi. Potentialen i det föreslagna konceptet – *Equally European* – är stor och är värt vidare arbete och konceptualisering som kan skapa originella och relevanta europeiska bidrag och innovationer.

Juryns beslut

Juryn har fått se tre olika ansökningar från helt olika städer, var och en med sin egen tolkning av kriterierna för Europas kulturhuvudstad. Ansökningarna tar itu med ett antal akuta problem för Europa och resten av världen. Alla förslag hade såväl styrkor som svagheter. Juryn tittade i enlighet med Europaparlamentets och rådets beslut 445/2014/EU på programmet som är särskilt utformat för kulturhuvudstadsåret och med en stark europeisk dimension.

Efter presentationerna diskuterade juryn varje stads förtjänster i förhållande till de sex kriterierna, och i slutdiskussionen vägdes de olika ansökningarna mot varandra. Varje jurymedlem vägde sin egen tolkning av kriterierna mot de tre städerna och deras ansökningar, presentationer, frågor och svar, och tog även återkopplingen från stadsbesöken i beaktande.

Juryn kom genom röstning fram till en enda gemensam kandidat. Därför rekommenderar juryn kultur- och utbildningsministeriet att utse Uleåborg till 2026 års europeiska kulturhuvudstad för Finland.

Utnämning

Den här rapporten har skickats till den förvaltande myndigheten och Europeiska kommissionen. Båda kommer att publicera dem på sina respektive webbplatser. I enlighet med artikel 11 i beslutet kommer ministeriet att gå vidare med utnämmandet av 2026 års europeiska kulturhuvudstad för Finland baserat på rekommendationen i den här rapporten. Det kommer sedan att informera Europaparlamentet, rådet, kommissionen och regionkommittén. I och med den här formella utnämningen får Uleåborg använda titeln "Europeisk kulturhuvudstad 2026".

Melina Mercouri-priset

Juryn rekommenderar att Europeiska kommissionen belönar den utnämnda staden med Melina Mercouri-priset på basis av den här rapporten. Utbetalningen av priset på 1,5 miljoner euro dröjer dock till 2026 i linje med artikel 14 i beslutet. Villkor gäller. Expertjuryn för kulturhuvudstadsåret kommer att göra fler rekommendationer mot slutet av 2025, efter övervakningsprocessen, för att avgöra om priset ska betalas ut.

Villkoren för betalningen är följande (artikel 14):

- Den europeiska kulturhuvudstaden uppfyller de åtaganden som har gjorts vid ansökan.
- Den uppfyller kriterierna.
- Den beaktar rekommendationerna i urvals- och övervakningsrapporterna.
- Ingen väsentlig ändring har gjorts i det program eller den strategi som beskrevs i ansökningsdokumenten.
- Budgeten har bibehållits på en nivå som gör det möjligt att genomföra ett kulturprogram av hög kvalitet i enlighet med ansökningen.
- Det konstnärliga teamets oberoende har respekterats på lämpligt sätt.
- Den europeiska dimensionen har förblivit tillräckligt stark i det slutliga programmet.
- Marknadsförings- och kommunikationsstrategin och kommunikationsmaterialet klargör tydligt att insatsen är en unionsinsats.
- Det har gjorts planer för övervakning och utvärdering.

En europeisk kulturhuvudstads rykte

En stad som utses till europeisk kulturhuvudstad får en betydande internationell uppmärksamhet som går långt utöver själva kulturhuvudstadsåret. Staden måste upprätthålla varumärket Europas kulturhuvudstad till fördel för tidigare och kommande kulturhuvudstäder. Stadsförvaltningarna måste vara medvetna om att de beslut som fattas (inte bara inom kultursektorn) kan komma att få en medial uppmärksamhet långt utöver den de är vana vid. Det gör att beslutsfattandet i staden påverkas på ett helt nytt sätt, inte bara vad gäller kultur.

Övervakningsfasen

När en kulturhuvudstad har utnämnts inleds den s.k. övervakningsfasen (artikel 13 i beslutet). Under ledning av Europeiska kommissionen kommer juryn att arbeta med kulturhuvudstaden för att säkerställa kvaliteten på varumärket Europas kulturhuvudstad och för att erbjuda rådgivning och erfarenhet.

Ansökningsdokumentet för det slutliga urvalet utgör kontraktet mellan den utvalda staden å ena sidan, och dess medborgare, expertjuryn, ministeriet och Europeiska kommissionen å den andra. Det spelar en viktig roll i beslutet om utbetalningen av Melina Mercouri-priset. Juryn förväntar sig att ansökningsdokumentet följs under förberedelsefasen och under det pågående kulturhuvudstadsåret. Väsentliga avvikelser från dokumentet måste via kommissionen diskuteras med juryn innan något beslut fattas.

Det finns tre formella kontrollpunkter för övervakning (normalt sett bör det bli hösten 2022, sommaren 2024 och hösten 2025) då kulturhuvudstaden kommer att sammanträda med juryn under ledning av kommissionen. Inför varje sammanträde kommer kommissionen att be kulturhuvudstaden om en statusrapport. Kommissionen kommer efter rådfrågning av juryn att ange vilka områden i rapporten som kräver särskild uppmärksamhet.

Juryn kan dessutom i överenskommelse med kommissionen besluta att besöka staden för observationer.

Juryns rapport efter de tre sammanträdena kommer att publiceras på kommissionens webbplats. Kulturhuvudstaden kan för att främja transparensen välja att offentliggöra sina egna statusrapporter.

Juryns rekommendationer

Den utnämnda kulturhuvudstaden inleder nu en övergångsperiod från en organisation anpassad till en ansökningskampanj till en mer formell leveransstruktur för kulturhuvudstadsåret, oberoende av den lokala stadsförvaltningen. Juryn förväntar sig att Uleåborg utvecklar samarbeten med andra ansökande städer och aktiva inom konst och kultur i Finland. Europas kulturhuvudstad i Finland 2026 är en nationell möjlighet som kommer att ge internationell uppmärksamhet inte bara till Uleåborg utan även till landet i sin helhet.

Juryn förväntar sig att den första statusrapporten hösten 2022 tar hänsyn till rekommendationerna och kommentarerna i bedömningen av ansökan och även till rekommendationerna nedan.

Rekommendationerna syftar på innehållet i det föreslagna programmet:

Kulturstrategi

- Arbetet fortsätter med utvecklingen och implementeringen av kulturstrategin och ytterligare ansträngningar görs för att integrera olika politikområden (kultur/stadsutveckling/innovation och kreativa industrier/utbildning). Alla dokument publiceras för att säkerställa transparensen.
- Bedömningen av effekterna av kulturhuvudstadsåret 2026 specificeras med övervakningsmetoder, referenssiffror anges och några första försök görs att

sätta specifika mål. Nyckeltalen kommer bland annat från europeiska informationskällor som till exempel Eurostat.

- Kapacitetsuppbyggnaden sker inom regionen, men mellan olika sektorer. Den sker med avsikten att implementera alla kulturhuvudstadsaspekter och strävar efter hållbarhet och långsiktighet bortom kulturhuvudstadsåret. Ämnet rörlig och flexibel strategisk planering utgör en del av kapacitetsuppbyggnaden för att förbereda teamen på oväntade händelser.

Kulturellt och konstnärligt innehåll

- De konstnärliga elementen i kulturprogrammet vidareutvecklas och kopplas till narrativet för kulturhuvudstadsåret med avsikten att överlag förbättra den konstnärliga kvaliteten i kulturhuvudstadsprogrammet.
- Innovativa, experimentella och digitala programelement förstärks för att se till att kulturhuvudstadsåret 2026 uppfyller dagens behov, och särskild hänsyn tas till principerna för miljömässig hållbarhet.
- En procedur för att välja resten av programmet tas fram, kommuniceras tydligt och implementeras. Nyutvecklat innehåll har ett koherent och tydligt konstnärligt uttryck och är av vikt för Europa i enlighet med kulturhuvudstadsprojektets vision och uppdrag.
- Lämpliga mekanismer för beslutsfattande och konfliktlösning måste klargöras och implementeras.

Den europeiska dimensionen

- Omfattningen av och kvaliteten på de aktiviteter som främjar Europas kulturella mångfald, den interkulturella dialogen och den ökade ömsesidiga förståelsen mellan Europas medborgare, samt understrykandet av det gemensamma mellan Europas kulturer, arv och historia, säkras fördjupas och utvecklas.
- Samarbetet och kommunikationen med samarbetspartner från hela Europa, däribland en lång rad städer som fått titeln Europas kulturhuvudstad, samt samarbeten med andra kontinenter, utvecklas och förstärks.
- Ytterligare utveckling krävs för att garantera samarbeten över hela Europa som kan ge nya sammanhang för en fullständig utveckling av den europeiska dimensionen.
- Åtgärder som skapar intresse för andra delar av Europa planeras och främjas på ett strategiskt sätt.

Räckvidd

- Arbetet fortsätter för att säkerställa social innovation och meningsfullt deltagande i enlighet med kulturhuvudstadsprojektets uppdrag och vision.
- Kulturhuvudstadens publikutvecklingsstrategier och planer för lokal, regional och internationell publik utvecklas. Ett särskilt fokus ska läggas på att nå ut till en europeisk och internationell publik.
- Både publikutveckling och samhällsengagemang ingår i kapacitetsuppbyggnadsaktiviteterna, och alla relevanta samarbetspartner deltar i arbetet.

Ledning

- Information om Uleåborg 2026-organisationen och dess stadgor, samt om kulturhuvudstadens implementeringsstrategier är allmänt tillgängliga.
- En oberoende programdirektör måste utses i ett tidigt skede, och dennes position måste ha ett säkert stöd för att garantera att den kollektiva

inställningen till konstnärligt beslutsfattande har en stark struktur redan från första början.

- Den förväntade kulturhuvudstadsstrukturen byggs upp och effektiva organisationsprocedurer skapas för att garantera genomförandet av ett så krävande projekt. Hållbara och effektiva mekanismer utvecklas för genomförandet av ett omfattande kulturprogram, med samarbetspartner som uppvisar olika nivåer av expertis.
- Ägarskapet för strategiska områden och utrymmen är tydligt definierat, och information om vad som kommer att integreras och vad som inte kommer att inkluderas i programmet kommuniceras klart.
- Alternativplanering specificeras och operationaliseras.
- Strategier och upphovsrättsfrågor för relaterat material och tjänster tas fram och offentliggörs.
- Kommunikationsbudskapet (inklusive en europeisk dimension) formuleras tydligt så att det kan användas av kulturhuvudstadsteamet och andra relevanta samarbetspartner och intressenter.
- De föreslagna kommunikationselementen övervägs noggrant så att de kan framföra det önskade budskapet till en varierad europeisk publik.
- Säkerhetsproblem relaterade till pandemin och dess följder samt till stora evenemang och terrorhot måste hanteras.
- Dataskyddsproblem ska hanteras och kommuniceras klart och tydligt.
- En lyhördhet gentemot miljöeffekter måste uppvisas.

Förmåga att leverera

- En strategi som strävar efter ett kontinuerligt stöd från politiska intressenter på lokal, regional, nationell och internationell nivå utvecklas och implementeras.
- Kapaciteten för transport och logi i staden och regionen ses över och potentiella svagheter tas itu med för att kunna garantera deltagande (av en varierad publik) i alla delar av kulturhuvudstadsprogrammet.

Ansökningsdokumentet anger flera åtgärder som behöver vidtas innan 2026, och dessa tidsramar måste uppfyllas. Historiskt har framgångsrika kulturhuvudstäder använt det första året efter utnämningen till att upprätta alla förvaltnings-, lednings- och administrationsstrukturer och -system. Denna viktiga fas måste ske parallellt med projektets första stadium 2022. Rekommendationerna i det här avsnittet baseras på erfarenheter från tidigare kulturhuvudstäder.

Juryn förväntar sig följande:

Relationen mellan stiftelsens styrelse, den rådgivande styrelsen och Uleåborg 2026-stiftelsens personal är tydligt beskriven och offentliggjord.

Chefsrollerna tillsätts via öppna ansökningsprocesser.

Generaldirektören tar med godkännande från stiftelsens styrelse fram finansiella regleringar för Uleåborg 2026-organisationen:

- En extern organisation utses för att genomföra årliga revisioner och för att godkänna organisationens årsredovisningar.
- Årsredovisningarna och årsrapporten publiceras för att garantera transparensen.
- Interna lednings- och administrationsprocesser finns. Dessa inkluderar personalhantering, rättsliga frågor (t.ex. upprättande av avtal för projektet,

datasekretess och immaterialrätt), kriterier och metoder för förslagsinfordringar, marknadsförings- och varumärkesstrategier.

- En intern kommunikationsstrategi tas fram och implementeras. Den inkluderar kommunikation inom Uleåborg 2026-organisationen, mellan organisationen och stadens (och regionens) administration, mellan organisationen och undervisnings- och kulturministeriet samt mellan organisationen och Europeiska kommissionen.
- En detaljerad personalplan fram till 2026 (och framåt) skapas, som även innehåller information om volontärsdeltagande.
- Organisationen säkerställer att det i all marknadsföring och kommunikation (online och offline) framgår att kulturhuvudstadsprojektet är en unionsinsats.

Tack

Juryns medlemmar vill ta tillfället i akt att tacka alla inblandade i tävlingens urvalsfas. Juryn tackar de tre ansökande kandidaterna och alla som bidrog till deras förslag, Europeiska kommissionen för rådgivning och den förvaltande myndigheten för en ypperlig administration. Juryn uppmuntrar alla deltagande städer att gå vidare med utvecklingen och implementeringen av deras respektive kulturstrategier.

Undertecknat

Alin-Adrian Nica

Beatriz Garcia

Dessislava Gavrilova (ordförande)

Jelle Burggraaff

Jorge Cerveira Pinto (rapportör)

Kai Amberla

Paulina Florjanowicz

Pierre Sauvageot

Riitta Vanhatalo

Juni 2021

